

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Közleményei

Elnöki megnyitó-beszéd*

A f. évi március 13-i közgyűlés az Erdélyi Múzeum-Egyesület Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztályát újraszervezte, új választmányt és elnökséget állított élére, s erre a kormányzó szervre bízta az évtizedes jól bevált keretekben a multhoz méltó és a jelen körülményeihez szabott tudományos működés sikeres továbbfolytatását.

Az a tiszteletreméltó nyolc évtized, amelyre Szakosztályunk visszatekint, szintén azt a kötelességet rója reánk, hogy a régi hagyományok szellemében teljesítsük korszerű feladatainkat. Évkönyveink tanúsága szerint Szakosztályunk számos becses eredménnyel gyarapította a szellem-tudományok széles körét. Főképpen a magyar irodalomtörténet, a magyar történelem és a régészet művelése terén szerzett dús érdemeket, de más tudományágak is sokat köszönhetnek azoknak a kutatásoknak, melyeket a Szakosztály ülései és kiadványai segítettek elő. Tudományosságunknak olyan nagy értékei, mint a középkori latinság szótára, a régi magyar irodalom alapvető bibliográfiája és az apahidai kincs bemutatása tartoznak Szakosztályunk indítékai és legszebb tudományos emlékei közé. Működésének számokban kifejezhető mérlege 1860-tól 1941-ig, tehát a mai napig bezárólag 389 tudományos szakértekezés, 152 népszerűsítő és 122 vándor-gyűlési, összesen tehát 663 előadás, amelyeknek javarésze nyomtatásban is megtalálható a Brassai Sámuel-től a 60—70-es években szerkesztett Évkönyvek sorozataiban és Szakosztályunk közlönyének, az Erdélyi Múzeum-nak, 1874 óta megjelent 54 kötetében.

Három nemzedék járt előttünk s mutatott utat az erdélyi tudományos feladatok felismerésére, lelkes munkálására, a gr. Mikó Imrétől alapelvei meghatározott honismeret művelésére. Dicsőségünk, büszkeségünk, egyszersmind lelkes ösztönzésünk, hogy Szakosztályunkban működött valaha Torma Károly, Kővári László, Gyulai Pál, Jakab Elek, — hogy csak a legkiemelkedőbb neveket említsem — itt mutatta be Orbán Balázs a Székelyföldről írt nagyhírű munkájának kezdeteit, s az Erdélyi Múzeum könyvtárában megfogalmazott tervéről, a Régi Magyar Könyvtár I. és II. kötetéről, itt számolt be először az a köröstarcai Szabó Károly, aki nálunk melegedett az erdélyi tudományos kérdések lelkes művelőjévé. Utánuk hosszú sora következik a Ferenc József Tudományegyetem tanárainak, kik hasonlóképpen Szakosztályunkon és folyóiratunkon keresztül találták meg kapcsolataikat Erdély földjével, történelmével, szellemi életével, közműveltségével.

Ezeken a járt utakon kell tovább haladnunk, amikor újjászervezett Szakosztályunk működésének új korszakát elindítjuk. Ez az új korszak súlyos történelmi megpróbáltatások derekas kiállása után a világtörté-

* Elmondott az EME Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztályának 1942. október 28-án tartott ezévi első szakülésén.

nelem legnagyobb kataklizmájában kezdődik. Rendíthetetlen hittel, szilárd bizalommal tekintünk a jövő elé, s részt kérünk a magyar tudomány ránk eső feladatainak teljesítésében és Erdély szellemiségének megszilárdításában.

Abban a meggyőződésben, hogy Szakosztályunk fokozott tudatossággal, a hagyományok tiszteletével s az új tennivalók felismerésével, teljesíteni fogja az eléje tűzött nemzetépítő feladatokat, tisztelettel üdvözlöm a Tek. Szakosztályt, szívből köszöntöm igen tisztelt vendégeinket, és szaküléseink ezidei sorozatát megnyitom.

György Lajos

A Jog- és Társadalomtudományi Szakosztály utolsó öt éve

1938—1942

1. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Jog- és Társadalomtudományi Szakosztályának utolsó öt éve felerészben a sötét emlékü megszállás utolsó éveire, felerészben a boldog felszabadulást követő időkre esik. A megszállás utolsó évei kisebbségi életünk legnehezebb korszakát jelentették. A páris-környéki békeszerződések megszüntetéséért és az új Európa kialakulásáért most dúló harc már előrevetette árnyékát. A román állam biztonságérzete egyre csökkent, s ezért az állami életben mindinkább erősödött a katonai befolyás. Megszigorították az ostromállapot intézkedéseit, a sajtó- és szólás-szabadságot, az ország úgyszólván az állandó mozgósítás állapotában volt. Evvel egyidejűleg egyre türelmetlenebbül és erőteljesebben feküdtek a magyarságra. Autonóm politikai szervezetünket, az Országos Magyar Pártot felosztatták, gazdasági, társadalmi és művelődési intézményeinknek meg egész sorától vonták meg a működési engedélyt, illetőleg tették számukra lehetetlenné a működést. De nemcsak az állam, hanem a román közvélemény is egyre türelmetlenebb magatartást tanúsított az itt élő magyarság iránt. A magyar szó és magyar életmegnyilvánulás teljes elfojtására törekedtek, mintha evvel eltüntethették volna a kétmilliós magyarság tömegét. Szakosztályunk munkakészségét a külső nyomás csak növelte, s ha nem tudtuk azt az eredményt elérni, melynek elérését magunk elé tűztük, tisztán a külső körülményeknek tulajdonítható.

A várva-várt boldog felszabadulás új feladatok elé állítottak. Szakosztályi tagjaink nagyrésze új munkahelyre került, akiknek pályájukon nehéz gyakorlati feladatokkal kellett megküzdeniök, tudományművelésre ezidő alatt nem gondolhattak. De újjá kellett szerveznünk magát a Szakosztályt is. Az egyetem visszatérte új vérkeringés megindulását jelenti Egyesületünk életében, ahhoz azonban, hogy az egyetem tanárait bevonhassuk munkaközösségünkbe, időre és megfelelő előkészítésre volt szükségünk.

A szakosztály tisztikara, melyet az 1938. évi január hó 27-i közgyűlés állított az élre, a következőkből állott: Elnök: dr. *Balogh Arthur*,* ny. egyetemi ny. r. tanár, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, szenátor; al-

* A kolozsvári tagok esetében a lakóhelyet nem jelzem.